

I po recepci římského práva byly předpisy o hře a sázce ve střední Evropě velmi pestré. Zpravidla byla-li dána věc do hry a sázky hotově, byly tyto smlouvy žalovatelné, jinak se jim žalovatelnost odpírala. V novějších kodifikacích uplatnila se však zásada, že výhra ze hry a sázky žalovatelná není, je-li však skutečně zaplacená, není ji možno žádati zpět.

K smlouvám odvážným přibližuje se svou povahou i smlouva pojišťovací. Záleží v tom, že jedna ze stran bere na sebe za určitý plat nebezpečí náhodné škody druhé strany. Odvážnost této smlouvy se objevuje v tom, že plat jedné ze stran musí býti placen vždy, kdežto druhá strana plní jen, nastala-li náhodná škoda. Škoda musí býti zpravidla oznámena pojišťovateli do určité doby. Smlouvy pojišťovací vznikaly velmi brzy při pojišťování lodí a p. V novější době se smlouva pojišťovací upravuje předpisy v obč. zákonících i zvláštními zákony, protože moderní zákonodárství značně rozšířilo pojišťovací smlouvu a stanoví i pojištění nucené.

§ 29. Obligace z nedovolených činů.

Jak bylo uvedeno, starší právní vývoj neodlišoval od sebe dluh vzniklý ze smlouvy a z trestního činu. Z protiprávního jednání podle názoru středověku vzniká škoda a dluh tuto škodu nahraditi. Ve středověku hledělo se při vzniklé škodě z nedovolených činů jen k výsledku jednání a zdůrazňovala se vina ve smyslu objektivním. Za škodu odpovídá, ať už ji kdo způsobil ze zléhou úmyslu, z nedbalosti nebo vznikla-li škoda náhodou. I tomu, komu vina nemohla se přičítati, na př. dítěti nebo na duchu chorému, bylo škodu nahraditi. Jen stalo-li se jednání v nouzi nebo v obraně, zvláště dala-li druhá strana sama příčinu, neručilo se za způsobenou škodu. Škodou rozumí se škoda skutečná a nevčítá se v ni ušlý zisk.

Ve středověku byla také rozšířena ve střední Evropě kolektivní odpovědnost. Odpovídal nejen člen rodiny za škody způsobené trestními činy jiných členů rodiny, nýbrž i pán za trestní činy služebníků. Starší právní vývoj znal také i odpovědnost pána za škodu způsobenou zvířaty i věcmi.

Po recepci byly přijaty zásady práva římského, nikoli však beze změn a bez doplnění. Novější právní vývoj staví vedle sebe bezprávný čin, opomenutí aneb náhodu. Oproti právu římskému se zdůrazňuje v novějším právu ve střední

Evropě náhrada škody. Škodou rozumí se újma, která byla způsobena na jmění, na právech a na osobě. Při vzniklé škodě uvádějí se i immateriální škody, t. j. škody, které nejsou škodami majetkovými, na př. bolestné. Zavinění dělí zákon na zlý úmysl a na nedopatření. V novějším zákonodárství upravují občanské zákoníky také náhradu škody při trestných činech, při tělesném poranění, při svedení ženy, při omezení svobody, při deliktech proti cti a dobrým mravům. Jde při nich o náhradu útrat léčebných, úhradu újmy na výdělku, bolestného a náhradu za zohyždění. Při výdělku jde o částku peněžní, kterou by si byl mohl získati poškozený svou prací. Při bolestném jde o náhradu za bolesti vzniklé z poranění a o náhradu za újmu na zdraví. Také při zohyždění vzniká majetková újma, jež se má nahraditi. Zemřel-li poraněný, pak pachatel rovněž má nahraditi určité škody, jednak pozůstalosti, jednak pozůstalým. Při svedení ženy jde rovněž o náhradu škody, v níž jsou zahrnuty nejen skutečná škoda a ušlý zisk, ale také event. náhrada škody, která vzniká ženě špatnou pověstí a p. Při omezení osobní svobody jde o případy násilného únosu, soukromé zatčení, po př. o bezprávnou vazbu. Při deliktech proti cti jde o urážku na cti, po př. o rozšiřování nepravdivých zpráv.

V novějších zákonících zpravidla není určeno ručení za osoby třetí. Při vědomém použití neschopných pomocníků, po př. v některých případech i při přijetí služebných osob ručí zaměstnavatel za škody, jež vzejdou z obstarávání jeho věcí. Novější zákonodárství stojí také při ručení za zvířata na stanovisku římského práva, zdůrazňujíc zavinění vlastníka zvířete, jen v některých zákonících pronikl starší názor, že chovatel zvířete ručí za všechny škody, které vzejdou působením zvířete.

Nové zákony zavedly také ručení podnikatelů železnic za poškození sousedních věcí nemovitých a za poškození tělesné. Železnice ručí za usmrcení nebo za úraz člověka, který se stal událostí v dopravě, leč by nastal vyšší mocí, neodvratitelným jednáním osoby třetí, po př. vlastním zaviněním poškozeného. Zvláštními zákony jest upraveno ručení za škody vzniklé automobily a letadly. Moderní doba upravila také zvláštními předpisy ručení státu a právnických osob za porušení úřední povinnosti. Jde tu o případy, při nichž úřední osoba vykonává svou činnost jako orgán veřejné moci a přestoupí právní předpis, aniž by vybočila ze své úřední činnosti.